

POSTANOWIENIE

Dnia 29 maja 2013 roku

Sąd Okręgowy w Suwałkach I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Cezary Olszewski (spr.)
Sędziowie	SSO Mirosław Kowalewski SSR del. Ryszard Piaścik
Protokolant:	st. sekr. sąd. Ewa Andryszczyk

po rozpoznaniu w dniu 22 maja 2013 roku w Suwałkach

na rozprawie

sprawy z wniosku **W. C.**

z udziałem A. J., A. J., S. J. i T. J.

o dział spadku

na skutek apelacji **W. C.**

od postanowienia Sądu Rejonowego w Suwałkach

z dnia 25 października 2012r., sygn. akt I Ns 494/11

po s t a n a w i a:

1. Zmienić zaskarżone postanowienie w ten sposób, że w punkcie XII skreślić zapis „wnioskodawczyni **W. C.** oraz”, a także skreślić trzykrotnie użyty w każdym podpunkcie tego punktu zapis „od każdego z nich”;
2. Zasądzić solidarnie od uczestników postępowania **A., A. i T.** rodzeństwa **J.** na rzecz wnioskodawczyni kwotę 600 zł (sześćset złotych) tytułem kosztów zastępstwa procesowego przed Sądem II – giej instancji.

Sygn. akt: I. Ca. 94/13

UZASADNIENIE

Wnioskodawczyni **W. C.** domagała się przeprowadzenia działu spadku po zmarłych rodzicach **Z. i W.** małżonkach **J.**. Jako uczestników postępowania wskazała: swojego brata **S. J.**, oraz bratanicę **A. J.**, bratanków: **T. J.** i **A. J.**, tj. dzieci jej zmarłego brata **W. J.**. Jako majątek podlegający działowi podała:

- 1) nieruchomość rolną składającą się z działek o nr geodezyjnych 89 i 90 o łącznej powierzchni 3,1900 ha, położonych w miejscowości **L., gm. S.**, dla której Sąd Rejonowy w Suwałkach prowadzi KW nr (...) o wartości 47.850,00 zł,

2) nieruchomości rolną składającą się z działek o nr geodezyjnych 193, 194, 202, 241, 237 o łącznej powierzchni 6,5600 ha, położonych w miejscowości L., gm. S., dla której Sąd Rejonowy w Suwałkach prowadzi KW nr (...) o wartości 98.400,00 zł,

3) wkład mieszkaniowy, zgromadzony w (...) Spółdzielni Mieszkaniowej w S. związany ze spółdzielczym lokatorskim prawem do lokalu nr (...) położonym w S. przy ul. (...) o wartości 176.000,00 zł.

Jako preferowany sposób podziału wniosła o dokonanie działu spadku zgodnie z wnioskami uczestników postępowania. W toku postępowania W. C. dodatkowo domagała się rozliczenia wydatków poniesionych przez nią na nieruchomości rolne w kwocie 1.961,70 zł z tytułu opłacanego w latach 2007-2012 podatku rolnego.

Zainteresowani nie kwestionowali składu masy spadkowej przedstawionej we wniosku.

Uczestnik postępowania T. J. początkowo wniósł o dokonanie działu spadku po zmarłych dziadkach w ten sposób, aby nieruchomości rolne wchodzące do masy spadkowej przyznać na jego własność z obowiązkiem spłaty pozostałych spadkobierców oraz podziału wkładu mieszkaniowego wchodzącego w skład masy spadkowej stosownie do wielkości udziałów przysługujących uczestnikom postępowania w spadku. Co do wartości nieruchomości wskazał, iż działki rolne objęte księgą wieczystą nr (...) warte są według niego 82.000,00 zł, zaś działki objęte księgą wieczystą nr (...) – 39.875,00 zł. W trakcie postępowania cofnął on wniosek o przyznaniu mu przedmiotowych nieruchomości i wniósł o zasądzenie na jego rzecz wyłącznie spłat z tytułu przypadającego mu udziału.

W związku z powyższym uczestnik postępowania S. J. zawniósł o przyznanie na jego wyłączną własność nieruchomości rolnych i spłatę pozostałych spadkobierców, nie kwestionując przy tym wartości działek wskazanych we wniosku przez wnioskodawczynię.

Pozostali zainteresowali przychyliłi się do powyższego wniosku. Wobec takiego stanowiska S. J., uczestnik postępowania T. J. wniósł o zabezpieczenie spłaty poprzez ustanowienie hipoteki na nieruchomości rolnej. Pozostali zainteresowani przychyliłi się do powyższego. Uczestniczka postępowania A. J. w toku postępowania domagała się ponadto rozliczenia pożyczek pobranych przez S. J. w okresie po otwarciu spadku po Z. J. i W. J. w związku z dopłatami z (...) przyznanymi z tytułu posiadania nieruchomości rolnych wchodzących do masy spadkowej, jak również rozliczenia nakładów poniesionych przez jej rodziców J. i W. małż. J. związanych z uiszczeniem połowy wkładu mieszkaniowego na spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego. W jej ocenie, jej rodzice wpłacili połowę wkładu mieszkaniowego, wobec tego 1/2 wartości wkładu winna być rozliczona jako nakład jej rodziców na masę spadkową. Nadto wniosła o dokonanie rozliczenia zadłużeń przedmiotowego lokalu obniżających wartość wkładu mieszkaniowego, które to zadłużenia powstały w okresie zamieszkiwania przez W. C. w tym lokalu. Ponadto domagała się rozliczenia kwoty ok. 10.000,00 złotych uzyskanej przez S. J. z tytułu sprzedaży maszyn i urządzeń rolniczych wchodzących w skład spadku.

Wobec wypłaty przez (...) Spółdzielnię Mieszkaniową na rzecz spadkobierców Z. J., W. J. oraz W. J. syna W. wkładu mieszkaniowego w częściach odpowiadających przypadającym im udziałom w spadku po Z. i W. małżeństwu J. wnioskodawczyni cofnęła wniosek o dział spadku w zakresie wkładu mieszkaniowego związanego z lokalem nr (...) położonym w S. przy ul. (...).

Postanowieniem z dnia 25 października 2012 r. w sprawie o sygn. akt: I. Ns. 494/11 Sąd Rejonowy w Suwałkach dokonał:

1) działu spadku po W. J. synu W. M. zmarłego dnia 30 czerwca 2004 r. w S., w skład którego wchodzi:

a) udział co do 1/2 w prawie własności nieruchomości rolnych oznaczonych nr geodezyjnym 89 i nr geodezyjnym 90 o powierzchni łącznej 3,1900 ha, położonej w L., gmina S., objętych księgą wieczystą nr KW (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Suwałkach o wartości 47.850,00 zł,

b) nieruchomości rolne oznaczone nr geodezyjnym: 92 (poprzednio 193, 194, 202), 93 (poprzednio 241) i 94 (poprzednio 237) o łącznej powierzchni 6,6100 ha (poprzednio 6,5600 ha), położonej w L., gmina S., objętych księgą wieczystą nr KW (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Suwałkach o wartości 98.400,00 zł,

2) działu spadku po Z. J. zmarłej dnia 11 maja 1997 r. w S., ostatnio stale zamieszkałej w S. w skład którego wchodzi:

a) udział co do 1/2 w prawie własności nieruchomości rolnych oznaczonych nr geodezyjnym 89 i nr geodezyjnym 90 o powierzchni łącznej 3,1900 ha, położonej w L., gmina S., objętych księgą wieczystą nr KW (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Suwałkach o wartości 47.850,00 zł,

3) częściowego działu spadku po W. J. (synu W.) zmarłym dnia 14 sierpnia 2008 roku w N., ostatnio stale zamieszkałym w S. w zakresie udziału przypadającego mu w spadku po Z. J. oraz W. J. synu W. M.

w ten sposób, iż w/w nieruchomości przyznał na rzecz uczestnika postępowania S. J. (pkt I), tytułem dopłaty zasądził od uczestnika postępowania S. J. na rzecz wnioskodawczyni W. C. kwotę 48.750,00 zł, płatną w dwóch ratach przy czym pierwsza rata w wysokości 16.250,00 złotych w terminie 1 miesiąca od daty uprawomocnienia się orzeczenia, druga rata w wysokości 32.500,00 złotych w terminie 6 miesięcy od daty uprawomocnienia się orzeczenia wraz z odsetkami ustawowymi wypadku uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z rat (pkt II), tytułem dopłaty zasądził od uczestnika postępowania S. J. na rzecz uczestniczki postępowania A. J. kwotę 16.250,00 złotych płatną w dwóch ratach przy czym pierwsza rata w wysokości 5.417,00 złotych w terminie 1 miesiąca od daty uprawomocnienia się orzeczenia, druga rata w wysokości 10.833,00 złotych w terminie 6 miesięcy od daty uprawomocnienia się orzeczenia wraz z odsetkami ustawowymi wypadku uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z rat (pkt III), tytułem dopłaty zasądził od uczestnika postępowania S. J. na rzecz uczestnika postępowania A. J. kwotę 16.250,00 złotych płatną w dwóch ratach przy czym pierwsza rata w wysokości 5.417,00 złotych w terminie 1 miesiąca od daty uprawomocnienia się orzeczenia, druga rata w wysokości 10.833,00 złotych w terminie 6 miesięcy od daty uprawomocnienia się orzeczenia wraz z odsetkami ustawowymi wypadku uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z rat (pkt IV), tytułem dopłaty zasądził od uczestnika postępowania S. J. na rzecz uczestnika postępowania T. J. kwotę 16.250,00 złotych płatną w dwóch ratach przy czym pierwsza rata w wysokości 5.417,00 złotych w terminie 1 miesiąca od daty uprawomocnienia się orzeczenia, druga rata w wysokości 10.833,00 złotych w terminie 6 miesięcy od daty uprawomocnienia się orzeczenia wraz z odsetkami ustawowymi wypadku uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z rat (pkt V), tytułem zabezpieczenia dopłaty określonej w pkt II postanowienia ustanowił na nieruchomościach położonych w miejscowości L. gmina S. oznaczonych numerami geodezyjnymi (...) (poprzednio 193, 194, 202), 93 (poprzednio 241) i 94 (poprzednio 237) o łącznej powierzchni 6,6100 ha (poprzednio 6,5600 ha), objętych księgą wieczystą nr KW (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Suwałkach hipotekę przymusową w kwocie 48.750,00 zł na rzecz wnioskodawczyni W. C. (pkt VI), tytułem zabezpieczenia spłaty określonej w pkt III postanowienia ustanowił na nieruchomościach położonych w miejscowości L. gmina S. oznaczonych numerami geodezyjnymi (...) (poprzednio 193, 194, 202), 93 (poprzednio 241) i 94 (poprzednio 237) o łącznej powierzchni 6,6100 ha (poprzednio 6,5600 ha), objętych księgą wieczystą nr KW (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Suwałkach hipotekę przymusową w kwocie 16.250,00 złotych na rzecz uczestniczki postępowania A. J. (pkt VII), tytułem zabezpieczenia dopłaty określonej w pkt IV postanowienia ustanowił na nieruchomościach położonych w miejscowości L. gmina S. oznaczonych numerami geodezyjnymi (...) (poprzednio 193, 194, 202), 93 (poprzednio 241) i 94 (poprzednio 237) o łącznej powierzchni 6,6100 ha (poprzednio 6,5600 ha), objętych księgą wieczystą nr KW (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Suwałkach hipotekę przymusową w kwocie 16.250,00 złotych na rzecz uczestnika postępowania A. J. (pkt VIII), tytułem zabezpieczenia dopłaty określonej w pkt V postanowienia ustanowił na nieruchomościach położonych w miejscowości L. gmina S. oznaczonych numerami geodezyjnymi (...) (poprzednio 193, 194, 202), 93 (poprzednio 241) i 94 (poprzednio 237) o łącznej powierzchni 6,6100 ha (poprzednio 6,5600 ha), objętych księgą wieczystą nr KW (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Suwałkach hipotekę przymusową w kwocie 16.250,00 złotych na rzecz uczestnika postępowania T. J. (pkt IX), zasądził od uczestnika postępowania S. J. kwoty: na rzecz wnioskodawczyni W. C. 2.051,17 złotych, na rzecz uczestnika postępowania A. J. 683,73 złote, na rzecz uczestniczki postępowania A. J. 683,73 złote, na rzecz uczestnika postępowania T. J. 683,73 złote - tytułem zwrotu

pożytków jakie uzyskał uczestnik S. J. ze spadkowej nieruchomości (pkt X), zasądził na rzecz wnioskodawczyni W. C. kwoty: od uczestnika postępowania S. J. 653,90 złote, od uczestnika postępowania A. J. 217,96 złotych, od uczestniczki postępowania A. J. 217,96 złotych, od uczestnika postępowania T. J. 217,96 złotych - tytułem zwrotu nakładów poniesionych na spadkową nieruchomość przez wnioskodawczynię W. C. (pkt XI), zasądził od wnioskodawczyni W. C. oraz uczestnika postępowania S. J. kwoty: na rzecz uczestnika postępowania A. J. po 2.703,38 złotych od każdego z nich, na rzecz uczestniczki postępowania A. J. po 2.703,38 złotych od każdego z nich, na rzecz uczestnika postępowania T. J. po 2.703,38 złotych od każdego z nich - tytułem zwrotu nakładów jakie poniósł ich ojciec W. J. syn W. na spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego przysługujące Z. J. oraz W. J. synowi W. M. (pkt XII) oraz orzekł, iż zainteresowani ponoszą koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie (pkt XIII).

Wydanie orzeczenia poprzedziły następujące ustalenia faktyczne oraz prawne:

Postanowieniem z dnia 5 grudnia 2005 r. w sprawie I Ns 318/05 Sąd Rejonowy w Suwałkach stwierdził, że spadek po Z. J. zmarłej dnia 11 maja 1997 r. nabyli mąż W. J. w ¼ części oraz dzieci W. J. syna W., S. J. i W. C. po ¼ części każde z nich. Jednocześnie stwierdził, że spadek po W. J. zmarłym dnia 30 czerwca 2004 r. nabyły dzieci W. J. syn W., S. J. i W. C. po 1/3 części każde z nich.

Z. J. wspólnie z mężem W. J. byli właścicielami nieruchomości rolnej składającej się z działek oznaczonych numerami geodezyjnymi (...) o powierzchni 3,19 ha, położonych w L., gmina S., dla której Sąd Rejonowy w Suwałkach Wydział Ksiąg Wieczystych ma urządzoną KW nr (...) o wartości 47.850,00 zł. Nadto małżonkowie ci na zasadzie wspólności małżeńskiej na dzień otwarcia spadku posiadali spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu nr (...) znajdującego się przy ul (...) w S. o wartości rynkowej 193.000,00 zł. Przydział do powyższego lokalu mieszkalnego otrzymali oni w dniu 12.04.1979 roku. W lokalu tym zamieszkiwali wówczas ich syn W. J. wraz z żoną J. J. (3), którzy pozostawali we wspólności małżeńskiej. Wkład budowlany na ten lokal mieszkalny wynosił wówczas 63.286,41 zł, z kolei wkład mieszkaniowy 49.300 (starych) złotych, z tego 16.000 (starych) złotych zostało uiszczone przez J. J. (3). W dniu 16.03.1979 r. zaciągnęła ona pożyczkę w (...) Kasie Oszczędnościowej w S. na pokrycie części wkładu mieszkaniowego.

Ponadto W. J. był właścicielem nieruchomości rolnej składającej się z działek oznaczonych numerami geodezyjnymi: 92 (poprzednio 193, 194,202), 93 (poprzednio 241) i 94 (poprzednio 237) o łącznej powierzchni 6,61 ha (poprzednio 6,56 ha), położonej w L., gmina S. (poprzednio gmina S.), dla której Sąd Rejonowy Wydział Ksiąg Wieczystych ma urządzoną KW nr (...), o wartości rynkowej 98.400,00 zł.

Postanowieniem z dnia 5 marca 2009 r. w sprawie I Ns 10/09 Sąd Rejonowy w Suwałkach stwierdził nabycie spadku po W. J. synu W. zmarłym dnia 14.08.2008 r. przez T. J., A. J. i A. J. po 1/3 części każde z nich.

W skład częściowego spadku po W. J. synu W. wchodzi z kolei udział spadkowy w prawie własności nieruchomości rolnych, którego właścicielami byli jego zmarli rodzice W. i Z. małż. J. oraz udział w wysokości wkładu mieszkaniowego związanego z przydziałem spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w S. przy ul. (...). (...) Spółdzielnia Mieszkaniowa w S. wyceniła wartość wkładu mieszkaniowego na dzień śmierci W. J. tj. 30.06.2004 r. na kwotę 52.289,90 zł. Nadto z należnego wkładu mieszkaniowego odliczyła wartość obciążeń w kwocie 512,54 zł, na którą składały się: zadłużenia z tytułu czynszu i wody na dzień przekazania mieszkania w kwocie 96,95 zł, i związanych z tym zadłużeniem odsetek ustawowych w kwocie 1,59 zł, kosztów procesu zasądzonych w postępowaniu eksmisyjnym w sprawie sygn. akt I C 308/10 w kwocie 217,00 zł oraz związanych z tym postępowaniem kosztów zastępstwa prawnego i klauzuli wykonalności w kwocie 197,00 zł. Oprócz tego Spółdzielnia od wartości wkładu odliczyła koszt sporządzenia operatu szacunkowego określającego wartość rynkową lokalu na dzień wygaśnięcia prawa w kwocie 246,00 zł. W związku z powyższym wartość wkładu podlegającego podziałowi pomiędzy spadkobierców została wyliczona na kwotę 51.531,41 zł, z tego kwota 17.177,13 została wypłacona S. J. stosownie do udziału w spadku przysługującego mu po zmarłych rodzicach.

Z kolei w toku postępowania sądowego w sprawie I.C.482/11 Sąd Rejonowy ustalił, że wartość wkładu mieszkaniowego związanego z przedmiotowym lokalem wynosi faktycznie 193.000,00 zł. Po pomniejszeniu o istniejące obciążenia w

kwocie 512,54 zł kwota wkładu podlegająca zwrotowi na rzecz spadkobierców wyniosła 192.487,46 zł. Wkład ten został przez spółdzielnię wypłacony spadkobiercom zgodnie z wielkością przypadających im udziałów w spadku.

W okresie od 2007 r. do I kwartału 2012 r. wnioskodawczyni W. C. opłaciła podatek rolny i leśny za nieruchomości rolne należące do spadku na łączną kwotę 1.961,70 zł.

Z kolei Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w związku z posiadaniem gruntów rolnych wchodzących w skład masy spadkowej wypłaciła S. J. w latach 2007-2010 płatności w ramach systemów wsparcia bezpośredniego kwotę w łącznej wysokości 4.186,73 zł oraz pomoc finansową z tytułu wspierania gospodarowania na obszarach górskich i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania w łącznej kwocie 1.966,60 złotych – tj. razem 6.153,53 zł.

W przedmiotowej sprawie Sąd I instancji wskazał, że skład masy spadkowej był niekwestionowany i obejmował nieruchomości rolne oraz wkład mieszkaniowy związany ze spółdzielczym lokatorskim prawem do lokalu mieszkalnego szczegółowo opisane we wniosku. Kierując się treścią postanowień o stwierdzeniu nabycia spadku po zmarłych Z. J. i W. J., Sąd przyjął, iż na datę śmierci Z. J. prawa do nieruchomości rolnych oraz wkładu mieszkaniowego przysługiwały: mężowi W. J. oraz ich dzieciom W. C., S. J. i W. J. synu W. po 1/4 części każdemu z nich. Po śmierci W. J. w prawa majątkowe mu przysługujące (a zatem dotyczące nieruchomości i wkładu mieszkaniowego wchodzących w skład spadku po Z. J., jak również nieruchomości stanowiące jego majątek odrębny wstąpili z kolei jego spadkobiercy tj. dzieci W. C., S. J. i W. J. s. W. po 1/3 części każde z nich. Po śmierci W. J. s. W. w prawa majątkowe mu przysługujące w zakresie jego udziału po zmarłych rodzicach Z. J. i W. J. wstąpili z kolei jego spadkobiercy tj. dzieci A. J., A. J. i T. J. po 1/3 części każde z nich. Z powyższego wynika, że prawa do nieruchomości rolnych położonych w L. przysługiwały następującym osobom: W. C. w udziale 1/3, S. J. w udziale 1/3, A. J. w udziale 1/9, A. J. w udziale 1/9 i T. J. w udziale 1/9..

W tym stanie rzeczy oraz uwzględniając zgodne stanowiska stron, Sąd I instancji przyznał przedmiotowe nieruchomości rolne S. J. z obowiązkiem spłaty równowartości ich udziałów na rzecz pozostałych spadkobierców. Sąd I instancji w tym zakresie uwzględnił, iż S. J. w okresie poprzedzającym dział spadku po zmarłych rodzicach był w wyłącznym posiadaniu nieruchomości, pobierał dopłaty gruntowe z (...), ponadto nie naruszał prawa, interesu pozostałych uczestników i zasad współzycia społecznego.

W konsekwencji Sąd Rejonowy przyjął, że obowiązek spłat winien obciążać wyłącznie uczestnika postępowania S. J., albowiem tylko on w wyniku działu spadku uzyskał majątek wchodzący do schedy spadkowej. Wysokość spłat przysługujących poszczególnym zainteresowanym winien być określony zgodnie z przysługującym im udziałem w spadkowej nieruchomości w zależności od jej wartości.

Odnosząc się do wartości spadkowych nieruchomości, Sąd I instancji w tym zakresie kierował się wskazaniem wnioskodawczyni podanymi we wniosku, która podała, że wartość działek stanowi łączną kwotę 146.850,00 zł i wartość ta nie była kwestionowana przez uczestników postępowania. Arytmetycznie wyliczając, W. C. posiadającej 1/3 udziału w spadku należała się spłata odpowiadająca ułamkowi jej udziału w masie spadkowej w kwocie 48.750,00 zł (146.850 zł x 1/3), natomiast A. J., T. J. i A. J. należały się spłaty po 16.250,00 zł (146.850,00 zł x 1/9). Uwzględniając zaś, że jednorazowe i bezzwłoczne uiszczenie powyższych spłat leży poza możliwościami majątkowymi uczestnika postępowania S. J., który nie posiada wartościowego majątku (poza spadkowym), płatność przedmiotowych spłat Sąd I instancji rozłożył na raty.

W dalszej kolejności Sąd I instancji poddał badaniu rozliczenia pomiędzy spadkobiercami związane ze składnikami majątkowymi wchodzącymi w skład spadku. W tym stanie rzeczy, uwzględniając udziały przypadające poszczególnym spadkobiercom Sąd I instancji wyliczył, że W. C. należy się zwrot od S. J. części dopłat unijnych w kwocie 2.051,17 zł, a spadkobiercom W. J. s. W. należy zwrócić kwoty po 683,73 zł. N. tej samej zasadzie Sąd rozliczył opłacony przez W. C. podatek rolny i leśny za spadkowe nieruchomości rolne w łącznej kwocie 1.961,70 zł, albowiem do ponoszenia

tych ciężarów publicznoprawnych obowiązani byli współwłaściciele masy spadkowej w częściach odpowiadających posiadanych udziałów w nieruchomości.

W ocenie Sądu I instancji na uwzględnienie częściowo zasługiwał również wniosek A. J. o rozliczenie w postępowaniu nakładu poniesionego przez jej rodziców W. i J. małż. J. z tytułu uiszczenia części wkładu mieszkaniowego na spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego, które przysługiwało Z. i W. małż. J.. Ustalając wysokość wkładu budowlanego w dacie przydziału tego prawa spadkodawcom to Sąd I instancji kierował się danymi zawartymi w ustaleniach (...) Spółdzielni Mieszkaniowej w S. w zakresie wkładu budowlanego przy zamianie prawa lokatorskiego na prawo własnościowe z dnia 27.01.1997 r. Z ustaleń tych wynika, iż wkład budowlany wynosił wówczas 35.524,01 zł, zaś wkład mieszkaniowy po aktualizacji 25.445,85 zł – stanowił więc 71,63% wkładu budowlanego. Uwzględniając powyższe Sąd przyjął, iż w dacie przydziału tego prawa wkład mieszkaniowy wówczas uiszczony stanowił również 71,63% wkładu budowlanego. Zatem cały wkład budowlany wynosił wówczas 63.286,41 złotych (100%), a kwota 16.000 starych złotych uiszczona przez J. i W. J. stanowiła więc 25,28% ówczesnej wartości lokalu mieszkalnego. Odnosząc się zatem do aktualnej wartości lokalu (192.487,46 złotych), Sąd Rejonowy przyjął, że nakład W. J. syna W. wyniósł ostatecznie 24.330,42 złotych ($192.487,46 \text{ zł} \times 12,64\% = 24.330,42 \text{ zł}$). Zatem spadkobiercy W. i Z. W. J.-C. i S. J. po uwzględnieniu nakładu poniesionego przez W. J. syna W. winni otrzymać po 56.052,34 złotych ($(192.487,46 \text{ zł} - 24.330,42 \text{ zł (nakład)}) : 3 \text{ (ilość spadkobierców)}$) – otrzymali zaś po 64.162,48 złotych, zaś W. J. syn W. winien otrzymać kwotę 80.382,76 złotych (tj. 56.052,34 złotych (jako spadkobierca) + 24.330,42 zł (nakład przez niego poniesiony)). Skoro zatem spadkobiercy W. J. s. W. – A. J., A. J. i T. J. otrzymali łącznie kwotę 64.162,48 zł tj po 21.385,50 złotych, a powinni 80.382,76 złotych to nadwyżka jaką otrzymała Z. C. i S. J. wynosi po 8.110,14 złotych od każdego z nich (64.162,48 złotych (tyle otrzymali) - 56.052,34 złotych (tyle powinni otrzymać)). Zatem ci ostatni winni zwrócić spadkobiercom swojego brata kwoty po 8.110,14 złotych, dlatego też ostatecznie każdy z nich od wnioskodawczyni i uczestnika postępowania winien otrzymać kwotę po 2.703,38 złotych.

Na uwzględnienie nie zasługiwał natomiast wniosek A. J. o rozliczenie zadłużenia lokalu obniżającego wartość wkładu mieszkaniowego, które to powstać miało w okresie zamieszkiwania przez W. C. w tym lokalu. W/w nie wykazała bowiem w jakiej wysokości zadłużenie to miałyby powstać, ani w jakim okresie czasu. Nie udowodniła zatem, aby takowe zadłużenie faktycznie powstało. Podobnie na uwzględnienie nie zasługiwał wniosek o rozliczenie kwoty ok. 10.000,00 złotych uzyskanej przez S. J. z tytułu sprzedaży maszyn i urządzeń rolniczych wchodzących w skład spadku. Nie wskazała ona bowiem konkretnie o jakie maszyny i urządzenia chodzi, ponadto materiał dowodowy zgromadzony w sprawie nie potwierdził jej twierdzeń jakoby jej zmarli dziadkowie posiadali jakiekolwiek ruchomości.

O kosztach postępowania Sąd I instancji orzekł, że na podstawie art. 520 § 1 k.p.c.

Apelację od orzeczenia zawartego w pkt XII postanowienia wywiodła wnioskodawczyni, zarzucając Sądowi I instancji:

1. naruszenie art. 233 § 2 k.p.c. w związku z art. 686 k.p.c. przez dowolne przyjęcie, że nakładem na spadek po W. J. i jego żonie Z. J. jest uzupełnienie wkładu mieszkaniowego, wymaganego przy przydziale spadkodawcom w dniu 12 kwietnia 1979 r. spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu, poczynione przez ich syna W. i jego żonę J. J. (3) w dniu 14 kwietnia 1979 r.,
2. naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. przez zaniechanie wskazania i wyjaśnienia podstawy prawnej uznania oraz rozliczenia w postępowaniu działowym po W. J. i Z. J. nakładów, poniesionych przez W. i J. małż. J. w dniu 14 kwietnia 1979 r. na uzupełnienie wkładu mieszkaniowego, wymaganego przy przydziale spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego W. i Z. małżonkom J., tj. w dniu 12 kwietnia 1979 r.,
3. pominięcie w ocenie prawnej skutków wejścia w życie ustawy z dnia 07 lipca 1994 r. o denominacji złotego (Dz. U. nr 84, poz. 386) z dniem 1 stycznia 1995 r.,

4. pominięcie w ocenie prawnej art. 135 § 2 ustawy z dnia 17 lutego 1961 r. o spółdzielniach i ich związkach (Dz. U. nr 12 poz. 61), że wyłącznie członkowi spółdzielni mógł być przyznany przydział lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego,

5. pominięcie w ocenie prawnej art. 219 § 1 ustawy z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (Dz. U. nr 30, poz. 210 ze zm.), stanowiącego, że tylko członek spółdzielni, któremu przysługiwało lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego, mógł domagać się przekształcenia, jak również tylko w drodze umowy między tym członkiem i spółdzielnią dokonywała się zmiana treści dotychczasowego prawa.

Wskazując na powyższe, wniosła o zmianę postanowienia w zaskarżonej części i oddalenie wniosku uczestników postępowania o zasądzenie zwrotu nakładów oraz zasądzenie od uczestników postępowania A. J., A. J. i T. J. solidarnie na jej rzecz zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, wywołanych wywiezioną apelacją.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelację wnioskodawczyni należy uznać za trafną.

W wywiezionej apelacji skarżąca zarzuciła zarówno naruszenie przez Sąd orzekający przepisów prawa procesowego, jak i przepisów prawa materialnego. W tej sytuacji, w pierwszej kolejności wymaga rozważenia zarzut naruszenia przepisów procesowych, bowiem zarzut naruszenia prawa materialnego może być właściwie oceniony na tle prawidłowo ustalonego stanu faktycznego. Przypomnieć należy, że aby zarzut naruszenia przepisu art. 233 k.p.c. mógł być uznany za skutecznie postawiony wykazać trzeba, iż Sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, to bowiem jedynie może być przeciwstawione uprawnieniu Sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów. Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał, że postawienie zarzutu obraży art. 233 § 1 k.p.c. nie może polegać na zaprezentowaniu przez skarżącego stanu faktycznego przyjętego przez niego na podstawie własnej oceny dowodów; skarżący może tylko wykazywać, posługując się wyłącznie argumentami jurydycznymi, że Sąd rażąco naruszył ustanowione w wymienionym przepisie zasady oceny wiarygodności i mocy dowodów i że naruszenie to miało wpływ na wynik sprawy (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2000 r., I CKN 1169/99, OSNC 2000)7-8 poz. 139 i z dnia 10 kwietnia 2000 r., V CKN 17/2000, OSNC 2000/10 poz. 189). W szczególności, jeżeli z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadził wnioski logicznie poprawne i zgodne z zasadami doświadczenia życiowego, a swoje stanowisko jasno i przekonująco uzasadnił, to taka ocena dowodów nie narusza zasady swobodnej oceny dowodów przewidzianej w art. 233 k.p.c., choćby dowiedzione zostało, że z tego samego materiału dałoby się wysnuć również logiczne i zgodne z zasadami doświadczenia życiowego wnioski odmienne. Nie jest przy tym wystarczająca sama polemika naprowadzająca wnioski odmienne, lecz wymagane jest wskazanie, w czym wyraża się brak logiki lub uchybienie regułom doświadczenia życiowego w przyjęciu wniosków kwestionowanych. (wyrok SN z dn. 27 września 2002 r. IV CKN 1316/00 - lex nr 80273).

Skarżąca zanegowała ustalenia dokonane przez Sąd I instancji polegające na przyjęciu, że nakładem na majątek po W. J. i jego żonie Z. J. jest uzupełnienie wkładu mieszkaniowego, wymaganego przy podziale spadkodawcom w dniu 12 kwietnia 1979 r. spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu, poczynione przez ich syna W. i jego żonę J. J. (3) w dniu 14 kwietnia 1979 r. w kwocie 16.000 starych złotych. Podniosła, iż uzupełnienie wkładu wymaganego przy podziale spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu W. i Z. małżonkom J. przez ich syna W. i J. J. (3) w kwocie 16.000 starych złotych może stanowić wyłącznie dług spadkowy, podlegający rozliczeniu w postępowaniu działowym tylko wówczas, kiedy został przez spadkobierców spłacony. W konsekwencji czego Sąd I instancji dopuścił się naruszenia art. 686 k.p.c.

Nie ulega wątpliwości, że długi spadkowe podlegają rozliczeniu w postępowaniu działowym tylko wówczas, kiedy zostały przez spadkobierców spłacone (art. 686 k.p.c. in fine). Generalnie natomiast podział długów spadkowych następuje z mocy samego prawa jako konsekwencja dokonania działu spadku (art. 1034 § 2 k.c.) i w razie sporu między wierzycielami spadkowymi i spadkobiercami odpowiednie roszczenia powinny być dochodzone w postępowaniu

procesowym. Jeżeli wbrew temu w postępowaniu o dział spadku dochodzi do podziału również długów spadkowych, to podobnie jak to ma miejsce w razie umownego działu spadku i ustalenia w tym trybie, kto i w jakim zakresie spłaci długi spadkowe, orzeczenie sądu nie ma skutku wobec wierzycieli spadkowych i z punktu widzenia treści art. 1034 § 2 k.c. jest bezużyteczne. (por. uzasadnienie postanowienia SN z dnia 20 września 2000 r., I CKN 295/00 - OSNC 2001, nr 2, poz. 32).

Inaczej rzecz się ma w przypadku, gdy jeden ze spadkobierców jest równocześnie wierzycielem spadkowym i to wierzycielem jedynym. Nie ma prawnych przeszkód do tego, żeby w takiej sytuacji rozliczenie długu spadkowego nastąpiło w postępowaniu o dział spadku i zostało uwzględnione przez sąd przy ustalaniu wysokości spłaty przyznanej pozostałym spadkobiercom od spadkobiercy - wierzyciela spadkowego. Z istoty swej dział spadku ma ukształtować wszelkie stosunki prawne między spadkobiercami. Jeżeli wierzyciel spadkowy jest równocześnie jednym ze spadkobierców dzielonego spadku, to choć nie wynika to z art. 686 k.p.c., należy dopuścić możliwość rozstrzygnięcia w postępowaniu działowym również o stosunkach pomiędzy spadkobiercami w związku z długiem spadkowym. Przemawia za tym nie tylko wzgląd na istotę działu spadku, ale również praktyczna potrzeba zaniechania stwarzania podstaw do mnożenia postępowań sądowych (por. postanowienie SN z dnia 5 lutego 2002 r., II. CKN. 803/99, Lex nr 56429).

W rozpoznawanej sprawie przedmiotem działu spadku stanowiła część wkładu mieszkaniowego na spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego, które przysługiwało Z. i W. małż. J.. Sąd I instancji przyjął, iż J. J. (3) uiszcza wkład mieszkaniowy w wysokości 16.000 starych złotych na ten lokal, który podlega rozliczeniu w 1/2.

Sąd I instancji przyjął, że wkład budowlany wynosił wówczas 35.524,01 zł, zaś wkład mieszkaniowy po aktualizacji 25.445,85 zł – stanowił 71,63 % wkładu budowlanego. A zatem w dacie przydziału tego prawa wkład mieszkaniowy stanowił również 71,63 % wkładu budowlanego. W konsekwencji cały wkład budowlany wynosił wówczas 63.286,41 złotych (100%). Kwota 16.000 starych złotych uiszczona przez J. i W. J. stanowiła więc 25,28% ówczesnej wartości lokalu mieszkalnego. Stąd też podlegał rozliczeniu jedynie nakład poniesiony przez W. J. s. W., czyli 12,64 % wartości tego lokalu w dacie przydziału.

W ocenie Sądu Okręgowego, bez względu na to, z których środków pochodziły pieniądze wydatkowane na uzupełnienie wkładu lokatorskiego do wysokości wymaganego wówczas wkładu budowlanego, oraz niezależnie od tego, kto wpłacał na nazwisko W. i Z. J. kwotę 16.000 starych złotych, przekształcenie prawa typu lokatorskiego na prawo własnościowe dokonało się na rzecz spadkodawców.

W świetle art. 219 § 1 prawa spółdzielczego (Dz. U. z 1982 r. Nr 30, poz. 210) tylko członek spółdzielni, któremu przysługiwało lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego, mógł domagać się przekształcenia, jak również tylko w drodze umowy między tym członkiem i spółdzielnią dokonywała się zmiana treści dotychczasowego prawa. Koniecznym warunkiem dokonania przekształcenia było wniesienie przez członka wkładu budowlanego; w stosunkach między członkiem i spółdzielnią obojętne było, z których środków wkład ten został pokryty.

Podmiotem powstałego ograniczonego prawa rzeczowego stawał się członek spółdzielni. Również tylko członka spółdzielni dotyczyła korzyść wynikająca z sytuacji mieszkaniowej na rynku wyrażająca się tym, że sprzedażna wartość własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego w wolnym obrocie była wyższa niż wartość wkładu budowlanego związanego z tego typu prawem w spółdzielni (por. postanowienie SN z dnia 5 lutego 2002 r., II. CKN. 803/99, Lex nr 56429).

Z punktu widzenia skutków powstania spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego uczestnicy postępowania nie mogli w niniejszej sprawie powoływać się na okoliczność załatwiania formalności związanych z przekształceniem prawa lokatorskiego na własnościowe, a w tym - na wyłożenie środków na ten cel. Zauważyć bowiem należy, że takie działanie uczestników postępowania pozbawione było prawnej skuteczności w świetle art. 219 § 1 prawa spółdzielczego (w brzmieniu przed zmianą wprowadzoną ustawą 7.VII.1994 r., Dz. U. Nr 90, poz. 419). Mogło ono mieć znaczenie z punktu widzenia stosunków obligacyjnych między W. i Z. małż. J. a W. i J. małż. J., ale nie zmieniało w niczym faktu, że przekształcone na własnościowe prawo do lokalu po śmierci W. i Z. małż. J. stało

się spadkiem i podlegało podziałowi bez jakiegokolwiek uprzywilejowania uczestników niniejszego postępowania w ramach przypadających stronom udziałów spadkowych.

Bezzasadny był pogląd Sądu I instancji, że waloryzacja kwoty 16.000 starych złotych powinna nastąpić poprzez ustalenie udziału tej kwoty w rynkowej wartości przedmiotowego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego w czasie orzekania przez Sąd pierwszej instancji. Przy takim sposobie waloryzacji na zwaloryzowaną sumę składałaby się nie tylko urealniona kwota wyrażająca różnicę między wymaganym wkładem budowlanym a wkładem lokatorskim, ale także wartość stanowiąca różnicę pomiędzy "spółdzielczą" wyceną prawa własnościowego określoną wysokością wkładu budowlanego a ceną rynkową tego prawa w wolnym obrocie. W istocie nie byłoby to jedynie przeszacowanie jednostek pieniężnych na odpowiednią, wyrażającą tę samą siłę nabywczą, inną sumę, lecz oznaczałoby dodanie do urealnionej kwoty 16.000 starych złotych różnicy między rynkową wartością własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego a wysokością wkładu budowlanego. Tego rodzaju różnica nie była podstawą wyliczenia wkładu uzupełniającego.

W konsekwencji powyższego, nie można uznać, aby na wnioskodawczyni bądź uczestniku postępowania S. J. spoczywał obowiązek spłaty na rzecz pozostałych uczestników postępowania nakładów na lokal mieszkalny.

Mając na względzie powyższe, wobec wniesienia środka odwoławczego przez wnioskodawczynię W. C., zaskarżone postanowienie na zasadzie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. art. 13 § 2 k.p.c. podlegało uwzględnieniu.

O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono na mocy art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 105 § 2 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 8 pkt 3 w zw. z § 6 pkt 4 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t. j. - Dz. U. z 2013 r. Nr 490).